

EEN MONUMENTAAL VERHAAL *Gemeentehuizen*

GEMEENTEHUIS

Voorwoord

Beste erfgoedliefhebber

Intussen zijn we al toe aan de vijfde verjaardag van de reeks 'Een Monumentaal Verhaal'. Vanaf 2020 werken de gemeenten Bonheiden, Duffel, Sint-Katelijne-Waver en Putte samen aan duurzame erfgoedbrochures.

Eerder brachten we al bunkers, hoeves, kapellen en parochiekerken onder de aandacht. Dit keer ligt onze focus op de gemeentehuizen die onze vier gemeenten rijk zijn.

In deze brochure kan u meer informatie vinden over de cultuurhistorische en architecturale waarde van onze oude en huidige gemeentehuizen. Ontdek hier welke boeiende verhalen schuilgaan achter deze gebouwen. Naast het tekstuele verhaal kan u ook bijbehorende foto's vinden.

Daarnaast bieden we een kaart aan die een fietstocht langs deze markante monumenten bevat. We hebben bewust gekozen voor een duurzaam pakket. De fietsroute kan u afleggen op een mooie lente-, zomer- of najaarsdag met familie of vrienden. De brochure biedt u aanvullende informatie bij de gemeentehuizen die u passeert.

De brochure en de fietskaart kan u online op de vier gemeentelijke websites raadplegen, maar ook de gedrukte brochures en kaarten kan u gratis bekomen in één van onze gemeentehuizen of bibliotheken.

We wensen u een boeiende ontdekkingstocht toe.

Lode Van Looy

Burgemeester Bonheiden

Sofie Joosen

Burgemeester Duffel

Mieke Van den Brande

Schepen van cultuur Bonheiden

Kristoff Van Genechten

Schepen van cultuur Duffel

Ronny Sloodmans

Burgemeester Sint-Katelijne-Waver

Glenn Smets

Burgemeester Putte

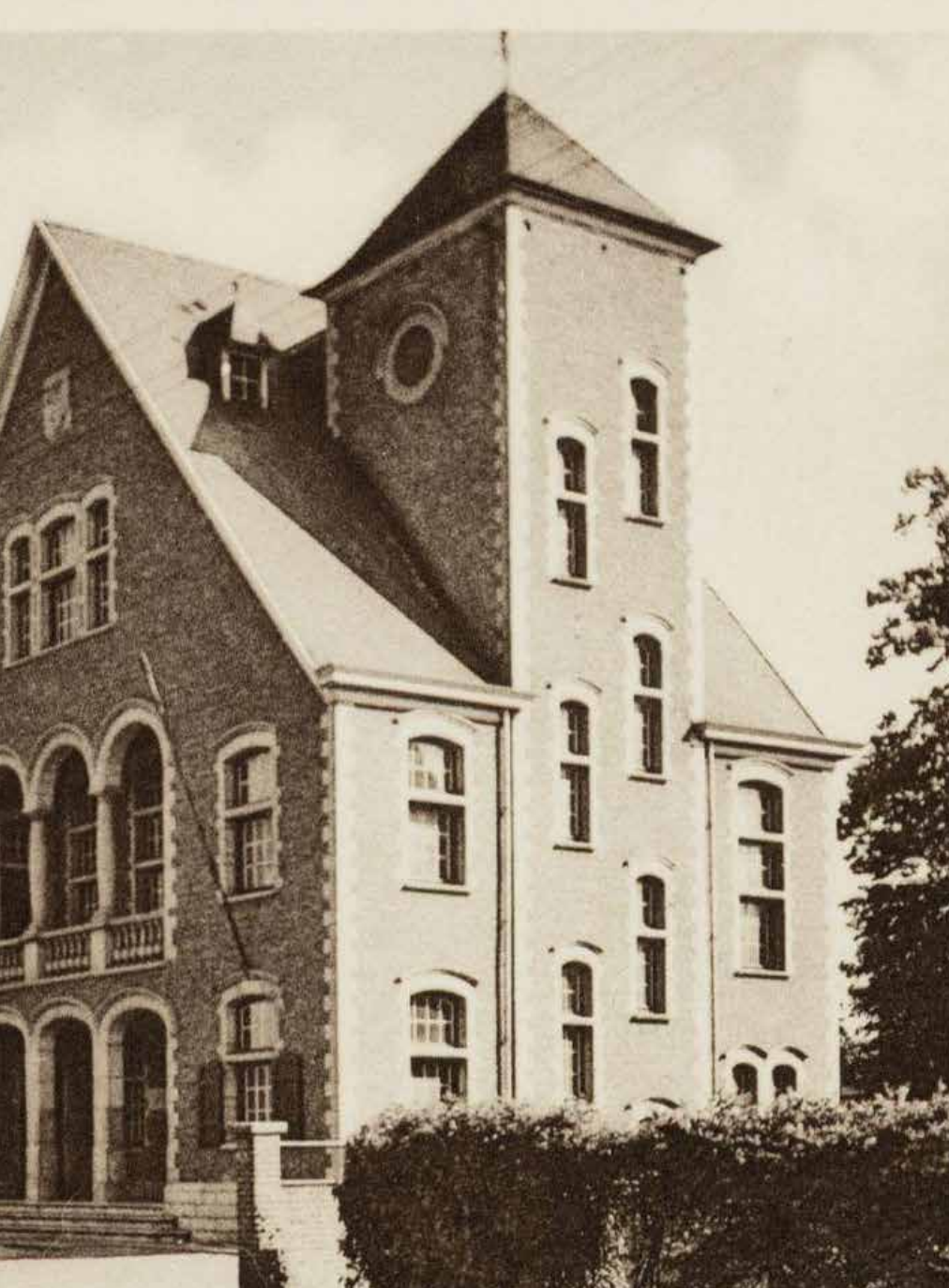
Katrien Willems

Schepen van cultuur Sint-Katelijne-Waver

Ingrid Aerts

Schepen van cultuur Putte

03	Voorwoord
05	Gemeenten en gemeentehuizen: een korte historiek
08	Bonheiden
14	Duffel
24	Sint-Katelijne-Waver
30	Putte
46	Open Monumentendag
48	Contactgegevens

© WWW.REGIONALEBEELDBANK.BE

GEMEENTEN & GEMEENTEHUIZEN: *een korte historiek*

Dagelijks vinden heel wat mensen de weg naar het gemeentehuis: een gebouw waar men terecht kan – of moet – voor een waaier aan diensten, een plaats van waaruit de gemeenteraad de gemeente bestuurt. Vandaag is de aanwezigheid van zo'n gemeentehuis bijna vanzelfsprekend, maar dat is niet altijd zo geweest.

Om een eerste tip van de sluier op te lichten, nemen we een duik in de bestuursgeschiedenis van lokale gemeenschappen in onze contreien.

Van schepensbank naar gemeentebestuur

De gemeente en het lokale bestuurlijke niveau zoals we dat vandaag kennen, zagen er tot het einde van de 18de eeuw heel anders uit. Tijdens de middeleeuwen en de vroegmoderne periode was de situatie alvast een stuk complexer. Het grondgebied Vlaanderen bestond uit verschillende vorstendommen. Die hadden elk een eigen feodale indeling. Dorpen en steden waren in handen van landvorsten of van lokale heren. Het plaatselijke beleid verschilde van streek tot streek.

Voorloper van het huidige gemeentebestuur was de schepensbank. Een schepensbank was een bestuursinstelling met bijzondere bevoegdheden. De feodale heer van het betreffende grondgebied ('heerlijkheid') kende die toe. De taken en bevoegdheden van een schepensbank waren niet overal even eenvormig en durfden qua invulling per locatie te verschillen. Doorgaans vervulde de schepensbank naast bestuurlijke, ook juridische en notariële taken.

De vergaderingen en rechtszittingen van de schepensbank gebeurden oorspronkelijk in openlucht. In steden werden vanaf de 13-14de eeuw echter stenen gebouwen (schepenhuisen, raadhuizen, gemeente- of stadhuizen) opgericht waar de schepensbank een vaste stek vond om te beraadslagen over bestuurlijke en juridische zaken. In kleine plaatsen waar geen raadhuis was, gebeurden deze activiteiten mettertijd minder op buitenlocaties, maar steeds regelmatig in een van de plaatselijke hoevees, herbergen of kroegen.

Een daadwerkelijk als gemeentehuis bestemd pand deed pas in de 19de-20ste eeuw zijn intrede in alle dorpen en steden. Dat had alles te maken met het nieuwe democratische beleid dat in de Franse tijd was doorgevoerd en dat grondige institutionele en maatschappelijke veranderingen tot gevolg had. De Franse Revolutie had eind 18de eeuw komaf gemaakt met de feodale structuren. De scheiding der machten werd ingevoerd: voortaan moest de wetgevende, de uitvoerende en de rechtsprekende macht bij verschillende instellingen liggen.

De bestuurlijke situatie werd op alle niveaus grondig gereorganiseerd. De vroegere heerlijkheden werden in 1795 omgevormd naar municipaliteiten of gemeenten. De schepenenbanken werden definitief afgeschaft. Bestuur en rechtspraak werden volledig van elkaar losgekoppeld. Elke gemeente had een gelijkvormig bestuur, met aan het hoofd een burgemeester. De lokale besturen hadden als administratieve eenheid geen juridische bevoegdheid meer. Wel maakte iedere gemeente deel uit van een arrondissement en een kanton. In elke kantonhoofdplaats zetelde een vrederechter. Zo was bijvoorbeeld Duffel tot 1970 de hoofdplaats van zo'n gerechtelijk kanton.

Een gemeentehuis in elke gemeente

Het gemeentehuisconcept (stadhuizen in de steden) kreeg een nieuwe invulling.

Niet alleen was er omwille van een grotere vertegenwoordiging van burgers nood aan een gemeenteraadzaal. De invoering van een burgerlijke stand bracht bovendien met zich mee dat hiervoor specifieke ruimtes moesten voorzien worden zoals de inrichting van een trouwzaal voor de burgerlijke huwelijksvoltrekking. De wetgeving onder Koning Willem I in de Hollandse periode (1815-1830) en vervolgens van de Nationale Regering van België vergrootten nog de verantwoordelijkheden van de gemeenteraden. Zo kwamen openbare werken, bouwaanvragen, onderwijs, militie en landbouw bij het lokale beleidspakket. Toen duidelijk werd dat de gemeentelijke taken dusdanig uitbreidden, drong de nood aan een administratief gebouw zich op. Vooral op het platteland leidde dat vanaf 1840 tot de opbouw van heel wat nieuwe gemeentehuizen.

Het gemeentehuis moest alleszins een pand zijn met allure dat het belang van de politiek en het bestuur van de gemeente uitstraalde. Sommige gemeenten kozen niet voor een nieuwbouw, maar wel voor de aankoop en herbestemming van statige herenwoningen of kleine 'kasteeltjes'. Deze markante gebouwen met oorspronkelijk vaak een woon- of verblijfsfunctie voor welgestelde burgers stonden voortaan in een administratieve en politieke rol voor de gemeenschap.

Bij keuze voor nieuwbouw waren de besturen in de eerste helft van de 19de eeuw stilistisch het meest gewonnen voor het neoclassicisme. Deze stijl blikte immers terug op de burgerlijke idealen uit de beginperiode van de democratie in het Romeinse Rijk. Die neoclassicistische toets bleef ook toonaangevend in meer eclectische ontwerpen, die de ambitie hadden om verschillende historische stijlen te combineren tot één geheel. De meest voorkomende plattegrond was het dubbelhuis met centrale gang.

In de tweede helft van de 19de eeuw werden de middeleeuwen met hun opkomende stedelijke zelfstandigheid als een te volgen voorbeeld gezien. Het gevolg was een bouw golf van neogotische gemeentehuizen. Een deel van de liberale burgerij zag de gotiek echter als een aan het katholicisme verbonden stijl en vond in de renaissance en barok de te volgen burgerlijke idealen terug. Ook L-vormige plattegronden met een L-vormige gang wonnen terrein.

Vele kleinere gemeenten kozen ervoor om het gemeentehuis en schoolgebouw samen uit te bouwen. Die stereotiepe gebouwen werden meestal opgetrokken uit baksteen met accenten in blauwe hardsteen. Hoewel de bouwstijl geen echte naam heeft gekregen en soms als minderwaardig werd beschouwd, vormden deze officiële gebouwen in combinatie met de kerk, de pastorie, de school of het trein- of tramstation, het karakteristieke en vertrouwde 19de-eeuwse beeld van vele Vlaamse dorpen.

Bij de wederopbouw van vernielde openbare gebouwen na Eerste Wereldoorlog bleef het historisme (het teruggrijpen naar klassieke en middeleeuwse bouwstijlen) de bovenhand voeren. Dat gebeurde vanuit een nostalgisch verlangen naar de vooroorlogse normaliteit. Het opkomende modernisme is tijdens het interbellum eerder beperkt toegepast.

Van oud naar nieuw

Pas na de Tweede Wereldoorlog was er een merkbare verandering waar te nemen in de nieuwbouw van gemeentehuizen. Voor bestaande panden drongen hervormingsnoden zich op. Die evolutie had te maken met twee maatschappelijke en structurele snelheden.

De dienstverlening aan de burger en de administratie kwamen steeds meer centraal te staan. Het ceremoniële facet bleef wel aanwezig, maar de loket- en administratieve functies kwamen steeds uitdrukkelijker op de voorgrond.

Die teneur werd nog versneld in de jaren 1970. In België waren op nationaal niveau al eerder gemeentefusies doorgevoerd, maar de grootste fusiegolf was deze van 1 januari 1977. Op die dag werd het aantal Belgische gemeenten, door de samenvoeging van vroeger autonome gemeenten, van 2359 naar 596 gereduceerd. Dat proces leidde tot een leegstand van gemeentehuizen in de fusiegemeenten. Enkel in de hoofdgemeente was een gemeentehuis nog daadwerkelijk vereist. Na verloop van tijd werd ook dat gebouw te klein of voldeed het niet langer aan de normen en eisen. De beperkte infrastructuur en verouderde, ontoegankelijke ruimtes waren ontoereikend geworden als onderkomen voor de steeds uitbreidende openbare diensten.

Deze ontwikkelingen – toegenomen administratieve noden en gefuseerde gemeenten – leidden ertoe dat de oorspronkelijke gemeentehuisgebouwen niet meer voldeden. Om daaraan tegemoet te komen, realiseerden sommige lokale besturen een vergroting en renovatie van het bestaande gemeentehuis. Maar heel wat gemeenten opteerden voor een nagelnieuw administratief centrum, al dan niet met behoud van de oude stek voor de ceremoniële functies.

Gemeentehuizen op je route

In deze brochure maak je van heel nabij kennis met oude en nieuwe gemeentehuizen in de regio Bonheiden, Duffel, Putte en Sint-Katelijne-Waver. De historiek hierboven geeft je alvast een inzicht in het brede plaatje van de historische en stilistische evolutie van deze panden. Maar het concrete verhaal over de bouw- en de (her)bestemmingsmotieven van de huidige en gewezen openbare gebouwen in de vier gemeenten lees je hierna. We hopen alvast dat het een boeiende en verhelderende ontdekking mag worden.

De Franse Revolutie luidde een nieuw tijdperk in. Oude rechten en vrijheden waren niet meer van tel. Een nieuw democratisch stelsel werd geboren. Het gemeentehuis moest zich daaraan aanpassen. Niet alleen kwam er een grotere vertegenwoordiging van burgers waardoor een gemeenteraadzaal nodig was. Een huwelijk werd een burgerlijk feit waarvoor ook een trouwzaal moest worden ingericht.

Koning Willem I en de Nationale Regering van België tekenden heel wat wetten die de verantwoordelijkheden van de gemeenteraden zouden vergroten.

Openbare werken, bouwaanvragen, onderwijs, militie en landbouw kwamen bij het takenpakket. De gemeentelijke taken werden zodanig uitgebreid dat de vergaderingen in lokale cafés en herbergen niet langer haalbaar waren ...

Het gemeentehuis werd een zeer representatief gebouw dat het belang van de politiek en het bestuur van de gemeente uitstraalde.

Meestal was het gemeentehuis een zogenaamd 'dubbelhuis'. Pas na de Tweede Wereldoorlog kwam er een merkbare verandering in de bouw van gemeentehuizen. De dienstverlening aan de burger en de administratie kwamen meer op de voorgrond. En zo gebeurde het ook in Bonheiden en Rijmenam ...

Bonheiden en Rijmenam waren tot voor de fusie op 1 januari 1977 twee onafhankelijke gemeenten met elk een eigen gemeentehuis.

Het gemeentehuis van Bonheiden werd ontworpen door architect G. Careels.

Het omvatte een alleenstaand dubbelhuis van drie traveeën en twee bouwlagen onder een leien zadeldak. Kenmerkend zijn de bakstenen lijst- en puntgevels met decoratief gebruik van natuursteen. Ook de voorgevel met een opmerkelijk 'portiek' maakte het gebouw uitzonderlijk van vormgeving. Het gemeentehuis werd in 1937 ingehuldigd, uiteraard ook met een feestmaal zoals dat in die tijd gebruikelijk was.

© WWW.REGIONALEBEELDBANK.BE

Het gemeentehuis van Rijmenam kende eveneens een opvallend 'portiek' met een statige trap. Die trap vormde meer dan eens de ideale setting voor memorabele foto's bij een plechtige ontvangst in het gemeentehuis.

Zoals de Procureur des Konings destijds had bepaald, werd het gemeentehuis van Bonheiden de enige locatie waar huwelijken mochten worden voltrokken en akten worden opgesteld. De administratieve dienstverlening bleef aanvankelijk nog in beide gemeentehuizen gegarandeerd. Door de jaren heen verhuisden echter de diensten. Dit in het belang van efficiëntere dienstverlening aan de burger. De diensten kwamen zo verspreid te zitten over beide gemeentehuizen én andere gebouwen. Tot de gebouwen niet meer voldeden aan de hedendaagse normen van klantgerichte dienstverlening aan de burger. Er was werkelijk nood aan een nieuwe administratieve site.

Een nieuwe locatie voor de toekomstige administratieve én culturele site werd gevonden op site 'De Krekel'. In 1998 opende het Blikveld de deuren als het nieuwe, culturele hart van Bonheiden. De architectuur van het ronde gebouw met loden platen spreekt tot de verbeelding én is gedurfd en vooruitstrevend. Het Blikveld is van de hand van architect Werner De Bondt.

© ELS MALFLIET

Blikveld.

In 2005 volgde de opening van het nieuwe administratieve centrum in Bonheiden. VBM Architecten stond in voor het ontwerp en LAVA Architecten voor de uitvoering. Het administratieve centrum is ontworpen met de burger als centrale figuur, waarbij interactie en communicatie met het bestuur essentieel zijn voor een goed beleid. Het gebouw biedt een open en transparante uitstraling. Het intern atrium bevordert niet alleen de interactie met de bezoeker maar ook de onderlinge communicatie tussen de personeelsleden. Door de afwezigheid van gangen wordt de sociale controle op de openbare ruimte gewaarborgd. Het gebouw heeft een sterke uitstraling die zich verhoudt tot het naastgelegen Blikveld.

Later volgde de bouw van de nieuwe bibliotheek. Om consistentie in de gebouwde omgeving te behouden, is gekozen voor dezelfde typologie en verschijningsvorm voor zowel de bibliotheek als het administratieve centrum. Deze keuze verhoogt de flexibiliteit van de gebouwen, zowel in beeldvorming als in functie. Hoewel de gebouwen horizontaal gelaagd zijn, benadrukt de ruimtelijke beleving voornamelijk de verticale relaties. Ter hoogte van de inkom van de bibliotheek zijn alle vloerniveaus onmiddellijk zichtbaar. Beide gebouwen genieten hiermee een zeer duidelijke leesbaarheid.

De gevels zijn opgebouwd uit twee lagen: een buitenhuid van luiken in strekmetaal en een tweede huid uit houten buitenschijfwerk met verbeterde dubbele beglazing. Tussen deze lagen bevindt zich een circulatiestrook uit looproosters die ook dient als vluchtweg, onderhoudsgang of terras. De semi-transparante metalen luiken verhogen de flexibiliteit van de gebouwen door een neutrale gevel te bieden die wijzigingen aan de achterliggende invulling toelaat zonder het uitzicht van de gebouwen drastisch te veranderen.

Het ontwerp is modulaair opgebouwd met alle technieken in een permanent toegankelijk verhoogde vloer. Hierdoor zijn mogelijke aanpassingen en functiewijzigingen eenvoudig te realiseren, zonder breekwerk, wat de langetermijnflexibiliteit van de gebouwen vergroot.

© ELS MALFLIET

Gemeentehuis.

© ELS MALFLIET

Gemeentehuis.

Gekko.

Het oude gemeentehuis van Bonheiden kreeg ondertussen een nieuwe bestemming als karakteristieke entree van de kleuterschool. Het voormalige gemeentehuis werd hersteld en kreeg een prominente rol als schoolingang. De kleuterschool zelf kwam in een nieuw gebouw. De nieuwe schoolgebouwen en de sportzaal omsluiten het erfgoedrelict waardoor het nog meer in het oog springt. Dit bijzondere ensemble van oud- en nieuwbouw naar een ontwerp van Moke Architecten en Dok Architecten, levert een vitale, uitdagende en veilige omgeving op voor de kinderen.

Zoals in de inleiding uiteengezet, gaat de oorsprong van de gemeente als administratieve eenheid terug tot het einde van de 18de eeuw. De heerlijkheden Duffel-Hoogheid, Duffel-Perwijs en Duffel-Voogdij werden in 1795 afgeschaft. Het grondgebied van de 'drie Duffels' werd samengevoegd tot één gemeente: Duffel.

Het eerste gemeentehuis | 1841-1914

De schepenenbanken van de drie Duffels hebben nooit vaste vergaderplaatsen gehad. Het nieuwbakken gemeentebestuur had die nood wel. Eén van de eerste agendapunten was dan ook de realisatie van een gemeentehuis, dat ook plaats moest bieden voor het kersverse vrederecht.

Dat project heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Bijna vier decennia lang was er discussie over de beste ligging en werden de opties nieuwbouw of renovatie van een bestaand pand gewikt en gewogen. Het kostenplaatje en het al dan niet binnenhalen van staats- en provinciale subsidiëring waren belangrijke factoren in die overwegingen.

In tussentijd huurde het bestuur een vergaderzaal in een lokale herberg in Duffel-West en bewaarde het de archieven in de Sint-Martinuskerk. Het vrederecht hield zijn rechtszittingen voorlopig in een pand in Duffel-Oost.

In 1838 kwam er eindelijk schot in de zaak. Architect Ferdinand Berckmans tekende de plannen voor een volledige nieuwbouw. Drie jaar later was het eerste gemeentehuis van Duffel voltooid.

Het werd een neogotisch gebouw op de 'markt' in het dorpscentrum. De 'markt' werd kort nadien herdoopt naar 'Gemeentplaats'. Het eerste gemeentehuis is helaas volledig uit het straatbeeld verdwenen, maar gelukkig zijn er nog een aantal foto's bewaard gebleven. Het was opgetrokken als dubbelhuisconstructie; een centrale gang verdeelde het gebouw in twee compartimenten. De ingang was bereikbaar via een dubbele bordestrap. Met zijn spitsbogige ramen en ingang deed het complex denken aan een kerk.

Het gebouw huisvestte niet alleen de administratieve en politiediensten, maar ook het vrederecht van het kanton Duffel. Duffel was vanaf 1795 de hoofdplaats van het gelijknamige gerechtelijke kanton. Dat zou zo blijven tot 1970.

Het eerste gemeentehuis in 1898

... en in 1908

Beschieting van Duffel, 1914. - Het gemeentehuis.

Verboden nadruk

Het tweede gemeentehuis

Op 4 augustus 1914 vielen de Duitsers het neutrale België binnen. De Eerste Wereldoorlog was een feit. Het oorlogsgeweld bereikte ook Duffel. Vanaf 28 september werd het dorpscentrum onder vuur genomen. De Slag aan de Nete en de doortocht van de Duitse troepen in het najaar van 1914 veroorzaakten een enorme schade. De ravage in Duffel-centrum en in de regio Lier-Mechelen was vergelijkbaar met deze van dat andere verwoeste gewest, waarvan Ieper het bekendste voorbeeld is.

Ongeveer 20% van het particuliere woonbestand was onherstelbaar beschadigd. Verscheidene openbare en industriële gebouwen waren zwaar geraakt of volledig vernield. Dat was ook het geval voor het gemeentehuis. Tijdens de oorlog werden de diensten van het gemeentebestuur, de politie en het vrederecht noodgedwongen ondergebracht in huizen in de Kiliaanstraat en de Handelsstraat. Na de oorlog, in augustus 1919, huurde het gemeentebestuur drie houten barakken van het Koning Albertfonds en liet die opbouwen op de plaats van het verwoeste gemeentehuis. Dat was intussen afgebroken.

Barakken Koning Albertfonds 1919.

De barakkenoplossing bleek allesbehalve ideaal. De constructies waren onvoldoende geïsoleerd en weinig beschut tegen de kou. Het noodgemeentehuis kon bijgevolg enkel gebruikt worden als magazijn. De diensten bleven nog langer ondergebracht in een leegstaand pand in het dorpscentrum. Er moest zo snel mogelijk een definitieve oplossing gevonden worden. Er rezen plannen om een nieuw gemeentehuis te bouwen. In december 1921 schreef het gemeentebestuur een wedstrijd voor architecten uit, maar dat initiatief stuitte op tegenstand van de hogere overheid.

Kasteel Ter Elst.

Even werd overwogen om het eveneens door de oorlog beschadigde kasteel Ter Elst grondig te herstellen en in te richten als gemeentehuis. Een restauratie- én herbestemmingstraject van het kasteelgebouw kon een win-winsituatie opleveren. De dubbelaanpak zou een forse besparing opleveren in de heropbouwkosten. Bovendien zou dit historische erfgoed niet uit het straatbeeld verdwijnen.

De toekomst van het eeuwenoude kasteel zag er immers niet rooskleurig uit: de privé-eigenaar van Ter Elst wilde niet investeren in de renovatie van het pand. Er kwam tegenstand vanuit verschillende hoeken en het herbestemmingsplan bleef dode letter. Uiteindelijk werd gekozen voor de bouw van een nagelnieuw complex op de Gemeenteplaats.

In september 1922 aanvaardde het gemeentebestuur een voorlopig plan, begroot op een half miljoen frank, van de Lierse architect Gustaaf Careels. De aanvang van de werken werd nog even uitgesteld. Het bouwplan en de plaats van het nieuwe gemeentehuis waren intussen in een bredere context geplaatst. De Belgische Staat wenste de benedenloop van de Nete te verbeteren en de provincie voorzag de bouw van een nieuwe metalen brugverbinding over de Nete en de verfraaiing van de provinciale baan tussen Lier en Mechelen. De locatie van de nieuwe brug en het wegtracé van de provincieweg noopten tot een heroriëntatie van het gemeentehuis.

De bouwwerken gingen uiteindelijk pas in 1926 van start. Vlakbij het vorige gemeentehuis verscheen een complex met een totaal nieuwe look. Het stond niet op dezelfde plaats, maar ertegenover en 90° gedraaid, zodat de nieuwe verbindingsweg tussen Duffel-Oost en Duffel-West via het gemeentehuis kon lopen.

Het nieuwe gemeentehuis begin jaren 1930

Het tweede gemeentehuis kon in 1928 de deuren openen. Gustaaf Careels had een complex ontworpen waarin de drie-eenheid gemeente, politie en vrederecht opnieuw hun plaats vonden. Het neotraditionele gebouw had oorspronkelijk een L-vorm. Die is sinds de verbouwingen van de jaren 1990 minder zichtbaar. Careels voorzag ook een neobarokke inbreng in de deuromlijstingen en de dakvensters.

Binnenin bleven enkele ruimtes voorlopig onafgewerkt, eerst omwille van de financiële nasleep van de Eerste Wereldoorlog. Het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog zou daarna nog meer stokken in de wielen steken.

... en al iets vroeger (1929)

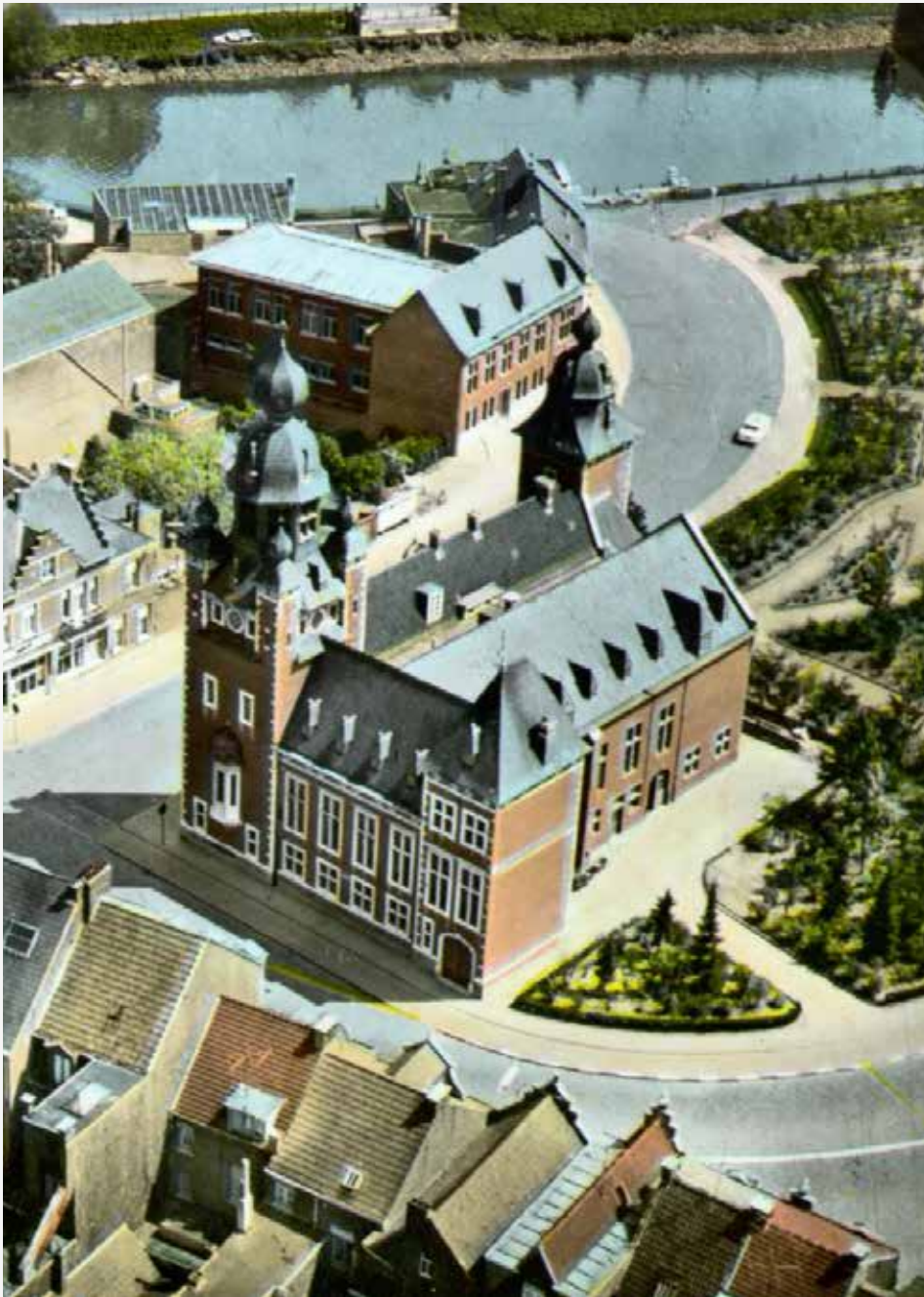
Het gelijkvloers was oorspronkelijk voorzien voor de politiediensten en voor de conciërge. Er waren ook een paar opslagruimtes en een archiefbergplaats.

Het vrederecht en de gemeentelijke administratie bevonden zich op de eerste verdieping. De rechtszaal en de lokalen van het vrederecht waren links van de ingang gelegen. De raadzaal, de schepenzaal, de gemeentediensten en het burgemeesterskabinet bevonden zich aan de rechterzijde van het gebouw.

De raadzaal, die ook dienst deed als trouw- en ceremoniezaal, en het burgemeesterskabinet werden pas begin jaren 1950 volledig afgewerkt en verfraaid. De eerst nog ongebruikte zolderverdieping werd toen ook omgebouwd tot vergader- en archiefruimte.

Het interieur zou nog meermaals aangepast worden om de personeelsuitbreidingen op te vangen. Dat was onder meer het geval met de rechtszaal en de kantoren van de vrederechter en de griffier. Die kwamen eind 1970 vrij, na de afschaffing van het vrederecht in Duffel.

De ruimtes werden volledig ingenomen door de diensten van de gemeentelijke administratie. Het aantal personeelsleden bleef de volgende decennia echter zodanig toenemen, dat het gebouw alsnog te klein werd.

Het tweede gemeentehuis na 1951.

Vergroting van het gemeentehuis | 1993-1996

In 1993-1996 werd het gemeentehuis vergroot en vernieuwd. De oorspronkelijke stijl, het statige karakter en de typerende torens bleven behouden. Architect Luc Fornoville ontwierp een nieuwe aanbouwvleugel met sober aansluitend uitzicht. Het interieur onderging grondige wijzigingen. Binnenin het gemeentehuis werd de vroegere ingesloten grote hal opengewerkt tot een hoge centrale koepelruimte, met galerie en uitzicht op de meestertoren.

Sommige karakteristieke ruimtes werden wel gemoderniseerd, maar minder drastisch aangepast. Dit was o.m. het geval voor de in 1950 ingerichte raadzaal. Het fraaie houtwerk, het meubilair en de bijzondere kunstwerken van deze ruimte zijn behouden. De muren zijn bekleed met 17de-eeuws goudleer, afkomstig uit een - intussen verdwenen - Duffels patriciërshuis.

Verbouwingen gemeentehuis 1993 -1996.

© GERD EMMEN

Verbouwd gemeentehuis 1996.

© GERD EMMEN

Tijdens de verbouwingswerken weken de administratieve diensten tijdelijk uit naar de vroegere Purna-fabriek in de Rietlei (de huidige Kunstfabriek). De politiediensten verbleven een paar jaar in het kasteelgebouw van De Locht. In september 1996 keerden ze alle terug naar het vergrote gemeentehuis. Door de invoering van politiezones en de centralisatie van de BODUKAP-politiediensten in Sint-Katelijne-Waver kwam er een verschuiving qua bezetting. Enkel de wijkagenten en de kantoren van de wijkpolitie bleven ter plaatse. De gemeentelijke administratieve diensten kregen meer plaats in het gebouw.

In 2017 week de wijkpolitie uit naar een andere locatie, op een steenworp van het gemeentehuis. Dat was het startschot van een grondige ruimtelijke herinrichting van de gelijkvloerse verdieping. De vrijgekomen ruimte in het gemeentehuis werd vanaf begin 2018 ingenomen door de sociale dienst van het OCMW. Dat gebeurde in het vooruitzicht van de nakende integratie van OCMW's in de gemeentebesturen. Sinds 1 januari 2019 is de samensmelting van beide organen op politiek en ambtelijk vlak een feit.

Bronnen:

- Het Duffelse gemeentehuis: een Open Huis (brochure), uitg. gemeentebestuur Duffel, Duffel, 1996.
- Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Gemeentehuis van Duffel [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2597> (geraadpleegd op 12 juni 2025).
- Keersmaekers, Frank. Het Duffelse raadhuis, uitg. heemkundige kring Jos Ressler, Duffel, 1996.

| Raadhuis |

Dorp 46a • Onze-Lieve-Vrouw-Waver

In 1910 veranderde de dorpskern van Onze-Lieve-Vrouw-Waver sterk van uitzicht: de parochiekerk was te klein geworden voor de dorpsgemeenschap van 3.000 inwoners. Onder leiding van provinciaal architect Eduard Careels werd de kerk vergroot tot een vierbeukige kruiskerk met een opvallende nieuwe westertoren.

Het oude schoolgebouw met piepklein gemeentehuisje uit 1829-1830 stond deze vernieuwingen echter in de weg zodat dit werd afgebroken. Architect Careels liet in de plaats een nieuw, neogotisch gemeentehuis bouwen. Op deze manier gaf hij de dorpskern van Waver een geheel nieuw en erg geslaagd uitzicht.

Bij de bouw van het nieuwe gemeentehuis in 1911 dook een onverwacht probleem(pje) op : onderaan de twee zijtorentjes waren open nissen voorzien "met zelfwerkende over en weerslaande deuren afgesloten" voor "moderne pissijnen". Postmeesteres Marie Van Hoof, een ongetrouwde juffrouw, voerde een kruistocht tegen deze pissijnen ("...onze dorpskom zal dikwijls het toneel zijn van schandalen en het hygieen is met de voeten getrapt") en kreeg van de provinciegouverneur gedaan dat deze werden verhuisd.

Dorpskom met raadhuis van Onze-Lieve-Vrouw-Waver tussen 1911 en 1914.

Maar dan breekt de Eerste Wereldoorlog uit. Op 29 september werd de dorpskom van Onze-Lieve-Vrouw-Waver, door Duitse troepen ingenomen, beschoten vanaf de fortengordel rond Antwerpen. De pas herbouwde kerk brandde die nacht volledig uit en ook het nieuwe gemeentehuis en de pastorie geraakten zwaar beschadigd. Tussen 1921 en 1924 werd het geheel terug opgebouwd, ook onder leiding van Careels.

Vredefeesten (1919) met levende beelden voor het uitgebrande raadhuis.

Sfeervol verlicht dorpsplein.

Het raadhuis werd opgebouwd in bruin-gele zandsteen zoals ook de nieuwe delen van de kerk en de pastorie. Samen vormen ze een mooi harmonisch geheel. Het gebouw heeft een symmetrische voorgevel met gelijkvloerse gaanderij met twee deuren naar de hoofd vleugel en twee deurtjes in de hoektoren.

In 1955 werd het raadhuis gerestaureerd, wat resulteerde in een veelbesproken en kleurrijk interieur. Na de fusie in 1977 van Onze-Lieve-Vrouw-Waver met Sint-Katelijne-Waver verhuizen de gemeentelijke diensten naar het gemeentehuis van Sint-Katelijne-Waver. In het raadhuis is momenteel het gemeentelijk documentatiecentrum Marc Dillen (beheerd door de heemkundige kring Erf & Heem) gehuisvest. Ook het archief van de heemkundige kring Jozef van Rompay Davidsfondsgenootschap is hierin ondergebracht.

De kerk, het raadhuis, de pastorie, het hekwerk, de dorpspomp (1870) en het monument voor de gesneuvelden (1926) werden als monument beschermd in 2003.

Tijdens de Open Monumentendag zal het Raadhuis op zondag 14 september tussen 14u en 18u geopend zijn.

Ga gerust een kijkje nemen, want de heemkundige kring Erf & Heem geeft alle bezoekers graag een woordje uitleg.

| Oud gemeentehuis |

Markt 1 • Sint-Katelijne-Waver

Vóór 1882 bestond er geen gemeentehuis in Sint-Katelijne-Waver. De gemeenteraad vergaderde onder meer in de bovenzaal van herberg Het Gildenhuis, op de hoek van de Markt en de Duffelsesteenweg.

In 1882 kwam er een pittoresk gemeentehuis op de Markt. Het werd geflankeerd door de woning van het schoolhoofd en door de woning van de onderwijzeressen. Tot het tijdens de Kwade Week (eind september – begin oktober 1914) in vlammen opging.

Voor het nieuwe en veel grotere gemeentehuis, op dezelfde plaats als het vernielde, tekende Jan A. Van der Gucht de plannen. Hij had de gigantische, inmiddels gesloopte, Sint-Catharina-“kathedraal” en het poortgebouw van het kerkhof in de Zonstraat ontworpen. De bouw van dit gemeentehuis vond plaats in 1925 en 1926. De bouwwerken werden uitgevoerd door aannemer Lieckens van Koningshooikt voor de som van 368.303 frank. Het werd een merkwaardige, eclectische constructie met een symmetrische voorgevel en een centrale belfortoren. Beide zijn versierd met polygonale hoektorentjes met kijkspleten, blindnissen en kantelen. Boven de ingang bevindt zich een rondboogportaal met balkon. De baksteen is gecombineerd met natuurstenen speklagen en raamkozijnen.

In 2000 was het gemeentehuis te klein geworden. Het gebouw werd verkocht aan de firma Movast, gespecialiseerd in de restauratie en herbestemming van karaktervolle oude gebouwen. Vandaag zijn er appartementen én op het gelijkvloers een horecazaak ondergebracht in het vroegere gemeentehuis.

Oude gemeentehuis van Sint-Katelijne-Waver, gebouwd in 1882 en vernield in 1914.

Afbraak Sint-Catharinakerk (1925-1926), met op de achtergrond het gemeentehuis van Sint-Katelijne-Waver.

| Gemeentehuis |

Lemanstraat 63 • Sint-Katelijne-Waver

In 2000 zaten de gemeentelijke diensten verspreid in verschillende gebouwen en werd het steeds duidelijker dat het oude gemeentehuis op de Markt te klein was geworden. Daarom koos het gemeentebestuur voor een nieuwbouw in de Lemanstraat, even verderop van de Markt.

Architecten Gerd Cryns en Tom Vercammen ontwierpen het gebouw en Sogiaf nv werd aangesteld als aannemer. Burgemeester Lens zorgde voor de eerste steenlegging op 20 april 2001. Het was Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Laurent die op 6 december 2003 het nieuwe gemeentehuis officiële inhuldigde.

Bouw van het nieuwe gemeentehuis in mei 2002.

Vandaag bestaat gemeente Putte uit de deelgemeenten Beerzel, Peulis, Grasheide en Putte zelf. Dit is echter niet altijd zo geweest. Voor de grote gemeentelijke fusiegolf in 1977 was Peulis een gehucht dat verspreid was over de gemeenten Putte, Rijmenam en Onze-Lieve-Vrouw-Waver. Ook Grasheide was tot dan een oude wijk die stilaan is uitgegroeid tot een volwaardig gehucht en tijdens de fusie aan Putte werd toegevoegd. Beerzel was een zelfstandige gemeente en had dus ook zijn eigen gemeentehuis. En over de gebouwen die in onze gemeente als gemeentehuis gefungeerd hebben valt wel wat te vertellen.

Het gemeentehuis op De Markt

Het allereerste gemeentehuis van Putte stond vlak voor de kerkhofmuur van de Putse Sint-Niklaaskerk. In de volksmond werd toen deze regio in de buurt van de kerk 'De Markt' genoemd. Oorspronkelijk was dit gebouw vanaf 1831 een gemeenteschool en deed het mede dienst als raadshuis. Op de Ferraris-kaart van 1777, de eerste systematische grootschalige topografische kaart, is al een gebouw op die plaats te zien.

De Ferrariskaart anno 1777

© COPYRIGHT: GEOPOUNT

In 1874 werden er nieuwe gebouwen voor de meisjes- en jongensschool opgetrokken en kon het gebouw volledig als gemeentehuis in gebruik genomen worden. In 1877 werd het verbouwd en heeft het tientallen jaren gediend als gemeentehuis van Putte.

© GEMEENTEARCHIEF PUTTE

Het gemeentehuis van Putte op 'De Markt' rond het jaar 1900

© GEMEENTEARCHIEF PUTTE

Het gemeentehuis na de verkiezingen van 1932. De zijgevel werd helemaal beplakt met lijstnummers

© GEMEENTEARCHIEF PUTTE

Een foto genomen rond 1925 van de vroegere Dorpstraat (nu Lierbaan) in Putte, met links het gemeentehuis

Tijdens de Tweede Wereldoorlog, in mei 1940, werd het gemeentehuis samen met andere huizen platgebombardeerd door een beschieting van de Belgische artillerie. Het gebouw was zo geteisterd door de oorlog dat het dan ook volledig werd afgebroken.

© HEEMKRING HET MOLENIJZER

Het gemeentehuis in puin na de beschietingen van 1940

Jachtslot Pitseburg of het notarishuis

In 1938 kwam het kasteel van notaris Mertens in het bezit van het gemeentebestuur, dat het geheel samen met de lustuin aankocht met de bedoeling om het om te vormen tot gemeentehuis met een aangrenzend gemeentepark. Na de beschietingen op het gemeentehuis op 'De Markt' in 1940 was het notarishuis echter nog niet klaar om in gebruik genomen te worden als gemeentehuis. Er kwam vaart in de plannen om het herenhuis om te vormen tot gemeentehuis, maar intussen moest er dus een nieuw tijdelijk onderkomen gezocht worden. Het grote burgerhuis van familie De Preter, de eigenaars van de daarnaast gelegen voormalige brouwerij De Wildeman aan de Mechelbaan, werd tot eind augustus 1943 noodgedwongen in gebruik genomen als gemeentehuis. Deze gebouwen werden later restaurant/feestzaal 'De Valk'.

Het witte gebouw centraal op de foto is het herenhuis dat tijdelijk als onderkomen voor het gemeentebestuur heeft gediend

Vanaf 1 september 1943 verhuizen de gemeentelijke diensten naar het 'kasteel van notaris Mertens'. Het kasteel van notaris Mertens, nu het oude gemeentehuis genoemd, in de Alice Nahonstraat kent een zeer rijke geschiedenis. Het is een monument opgetrokken in rococostijl door architect Jan Pieter Van Bourscheit de Jonge, een belangrijke bouwmeester in die tijd. Het heeft een mansardedak, een geknikte dakvorm waarbij de onderste vlakken steiler zijn dan de bovenste. Het gebouw is beschermd omwille van de historische en artistieke waarde, die hieronder verder wordt uitgediept.

Op die plaats stond zeker in de 15e eeuw al een kasteeltje met twee torentjes omgeven door een ringgracht. Het deed vermoedelijk dienst als buitenverblijf voor de eigenaars. Aan het stenen kasteeltje was ook nog een hoeve verbonden. Doorheen de jaren verwierf de commanderij van Pitseburg, een christelijke ridderorde ten tijde van de kruistochten, steeds meer gronden en jachtrechten in onze regio. Het domein met het kasteeltje kwam in hun bezit. Er was toen sprake van een groot domein achter de kerk met een speelhuis dat moest vervangen worden door een nieuw en prestigieuzer gebouw. En zo geschiedde de afbraak van het kasteeltje tot een nieuw groot herenhuis. Het werd in opdracht van de commandeur gebouwd in 1748 en werd als jachtslot gebruikt door de Ridders van Pitseburg. Het omvatte ook een grote lustuin met vijver. Die vijver was een overblijfsel van de vroegere ringgracht. De commandeur gaf Van Bourscheit de opdracht tot de bouw van het nieuwe herenhuis.

De architect woonde vanaf 1740 in het toenmalige Reuzenhuis in Antwerpen, waarvan de commanderij eigenaar was. Rond die periode deed de Lodewijk XV-stijl of 'rococo' haar intrede waardoor architecten als Van Bourscheit de kans kregen om grotere bouwprojecten uit te voeren en de stijl verder te introduceren naar eigen interpretatie. Enkele andere bekende ontwerpen van Van Bourscheit zijn het Koninklijk Paleis op de Meir in Antwerpen, het stadhuis van Lier, kasteel Sorghvliet in Hoboken enzoverder.

Tijdens de Franse Revolutie werd het gebouw in beslag genomen als nationaal goed en verkocht aan notaris Jan Baptist Borré. Sindsdien is het lang in particulier bezit gebleven en heeft het onder andere verschillende keren gefungeerd als notariswoning, vandaar de bijnaam 'het notarishuis'. De laatste notaris die erin woonde was Louis Mertens, die daarnaast ook burgemeester van Putte was van 1927 tot 1931. Vandaar dat het kasteel ook soms 'kasteel Mertens' wordt genoemd. In de jaren '30 werd een deel van het domein verkaveld en een deel van de vijver dichtgegooid. De tuin strekte zich voordien namelijk uit tot aan de Mechelbaan (toen Beerzelstraat), waar een afsluitingsmuur stond.

Het kasteel van notaris Mertens

In september 1943 nam het gemeentebestuur zijn intrek in 'het notarishuis' dat echter nog steeds niet helemaal was afgewerkt. De overgang van een oorspronkelijk T-vormig naar een rechthoekig gebouw gebeurde bij verbouwingswerken van 1955 tot 1957. Burgemeester Laura Van der Borghst deed een aanvraag tot het bekomen van de nodige toelagen hiervoor. De plannen werden opgemaakt door provinciaal architect Careels. Het resterende deel van de vijver werd gedempt, de vroegere stal achter het hoofdgebouw werd afgebroken en het gebouw kreeg een rechthoekige vorm. Er werd ook een garage opgetrokken aan de zijgevel voor een brandweerwagen. Later werd die garage gebruikt als stempellokaal. Het interieur en het meubilair van het gemeentehuis werden helemaal aangepast aan de werking van de gemeentelijke diensten. Tijdens deze verbouwing moesten de gemeentediensten alweer een tijdelijk onderkomen zoeken. Dit keer mochten ze hun intrek nemen in de jongensschool op 'De Markt', tevens de plaats waar anno 2025 het huidige gemeentehuis staat.

Een oude foto van de oude pastorie met daarnaast het schoolhuis en de jongensschool.

In 1957 verhuizen ze dus terug naar het voormalige notarishuis. De verbouwingen brachten echter maar tijdelijk soelaas, een nieuwe uitbreiding drong zich op. Vanaf 1967 werden verschillende plannen gemaakt door architect Jacky Cuylen en Robert Lamonte, maar de nodige vergunningen werden steeds geweigerd door de hogere overheden met als redenen dat het prachtige jachtslot aan artistieke waarde moest inboeten, wegens tegenstrijdige adviezen uitgebracht door de Rijksdienst voor Monumenten en Landschapszorg en de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, en wegens nieuwe besturen die andere ideeën hadden. Op 15 september 1982 werd het gebouw beschermd als monument.

Na verschillende adviezen en raadplegingen werd eind jaren '80 het gemeentehuis dan toch gerestaureerd en verder uitgebreid naar het ontwerp van Puts architect Robert Lamonte. Toelating werd verleend door toenmalig minister van cultuur Patrick Dewael. Ook de tuin werd aangepakt en omheind, van een slotgracht was geen sprake meer, en het interieur werd opgefrist. In 1990 werden openbare toiletten en een fietsenstalling voorzien naast het gebouw.

Een foto van toen het gebouw effectief dienstdeed als gemeentehuis.

In 2010 verhuisde het gemeentebestuur en -personeel naar het huidige nieuwbouw gemeentehuis. Sinds 1 september 2011 doet een deel van het oude gemeentehuis dienst als één van de locaties voor de buitenschoolse kinderopvang. In de periode daarvoor werd een deel van de ruimte hiervoor klaargemaakt en werd er een multifunctionele speelruimte voorzien. Ook in de achterliggende tuin werden speeltoestellen voorzien en er werd een toegangspoort voorzien die kan worden afgesloten tijdens de uren van de opvang. Er worden in de raadzaal op de bovenverdieping nog steeds huwelijksceremonies gehouden. Af en toe wordt het gebouw ook gebruikt voor activiteiten zoals tentoonstellingen. In de kelder van het gemeentehuis, die niet meer gebruikt wordt, zijn nog steeds oude cellen te vinden.

Het oude gemeentehuis heeft echter stilaan een opfrissing nodig. Het prestigieuze monument is van grote waarde voor de gemeente en om het behoud ervan te garanderen wil het gemeentebestuur renovatiewerken laten uitvoeren. De gemeente heeft in 2020 de intergemeentelijke Onroerend erfgoeddienst IGEMO aangesteld om een beheersplan op te maken voor dit waardevolle gebouw. De essentie van dit plan is de uitwerking van een visie en beheersdoelstellingen, gevolgd door de maatregelen die er dienen genomen te worden in functie van het behoud van de erfgoedwaarde van het gebouw. Het stelt de gemeente in staat om het monument op een doordachte manier te beheren en te restaureren.

Zo werd er om de juiste kleur van de buitenschil te bepalen in 2024 al een historisch kleuronderzoek uitgevoerd, een zogenaamd 'stratigrafisch onderzoek'. In een klein venster werd laagje per laagje de verf met een scalpel blootgelegd en ontstond er een kleurenpalet waar je de oorspronkelijke kleuren kan zien. Zo kon men alle overschilderingen uit het verleden dateren en bepalen naar welke staat kan worden teruggedaan en wat de mogelijkheden zijn voor de verdere renovatie.

Onroerend erfgoeddienst IGEMO ondersteunt de gemeente Putte doorheen de renovatiewerken om zo dit beschermde monument opnieuw te doen stralen.

Het NAC (nieuw administratief centrum)

In de zomer van 2010 verhuisde het gemeentebestuur en de gemeentelijke diensten naar het nieuwe gemeentehuis aan het Gemeenteplein/Lierbaan. Tot dan toe zaten verschillende gemeentelijke diensten helemaal gespreid over verschillende locaties. Er zat een deel in het oude jachtslot, een ander deel van de gemeentelijke diensten zat echter ook nog in een oud schoolgebouw in Beerzel aangezien het jachtslot te klein was om alle diensten in onder te brengen, en de Putse bibliotheek en het archief waren tot dan toe gevestigd in het schoolgebouw van de oude jongensschool.

De oude jongensschool toen de Putse bibliotheek erin gevestigd was.

De pastorie en oude gebouwen van de jongensschool met aangebouwd schoolhuis ruimden plaats voor het huidige gemeentelijke gebouw. De sloop van deze gebouwen bracht enkele vraagtekens met zich mee vanuit het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed. Deze gebouwen hadden namelijk een cultuurhistorische en architecturale waarde. Er werd uitgebreid onderzocht of een herbestemming van de bestaande gebouwen mogelijk was. Gezien de specificiteit van het te realiseren programma, de indeling van het nieuwe gebouw en de bestaande structuur van de huidige gebouwen bleek herbestemming echter niet wenselijk. Ook door de ligging in het centrum van de gemeente werd deze locatie gekozen voor de concentratie van alle gemeentelijke diensten, bibliotheek, OCMW en wijkpolitie. De vraag rees dan ook of deze centrale ligging niet voor extra parkeerproblemen zou zorgen, maar daarvoor werd een uitgebreid onderzoek ingesteld naar de huidige bezettingsgraad van de openbare parkeerplaatsen in de kern van het dorp en de plaatsen die er zouden bijkomen. De inplantingsplannen en het materiaalgebruik werden grondig bekeken en er werd besloten dat de aanvraag voor de bouw van het nieuwe NAC in overeenstemming was met een goede ruimtelijke ordening.

De stedenbouwkundige vergunning werd toegekend in 2007 door de gewestelijk stedenbouwkundig ambtenaar. In datzelfde jaar startten de eerste afbraakwerken. De architecten waren TV Arcadis Belgium NV, Archilles architectenbureau BVBA i.s.m. Architectenkooperatief BVBA. Een grootschalige opening werd voorzien begin september 2010, zowel voor genodigden als voor het grote publiek.

Het Nieuwe Administratieve Centrum.

Gemeentehuizen in Beerzel

Het allereerste gebouw dat in Beerzel vermoedelijk als gemeentehuis werd gebruikt stond op de plaats van de huidige parking aan de KBC-bank en bakkerij Camps in de Hoogstraat. Het zou een klein barakje geweest zijn waar de mensen gingen stempelen in de tijden voor, tijdens en net na de Tweede Wereldoorlog. Het achterste deel van dit barakje zou als cel gebruikt geweest zijn. Mogelijks was hier vroeger ook een klaslokaaltje in gevestigd. Het stond naast of in de buurt van de in de jaren '90 afgebroken zaal 'De Beriot', een zaaltje dat vroeger dienstdeed als een soort voortijdig cultureel centrum en vergaderzaal. In die zaal werd ook één van de eerste klaslokalen opgericht.

Jaren na de Tweede Wereldoorlog werd het kleine gemeentelijke gebouwtje afgebroken en nam het gemeentepersoneel zijn intrek in het schoolhuis naast de jongensschool, aan de overkant van de straat.

Dit schoolhuis was oorspronkelijk de woning van de toenmalige schoolmeester, en stond op de hoek van de Hoogstraat en de Diepestraat. Toen het jaren later werd afgebroken kwam er een parking.

Het kleine gebouw centraal op de foto, half verscholen achter kruidenierswinkel de Welvaart, was oorspronkelijk het schoolhuis van de school ernaast. Het deed na de tweede wereldoorlog ook dienst als bureel voor de gemeentediensten.

© GEMEENTEARCHIEF PUTTE

Het laatste gemeentehuis van Beerzel.

In de Diepestraat in Beerzel, aan de overkant van de straat, lag in het begin van de jaren '60 een stuk braakliggende grond. Het was een uitverkoren plaats van de dorpsjongens om hun voetbalkunsten te beoefenen. Op die plek verrees een nieuw Beerzels gemeentehuis. In 1962 werd het in gebruik genomen, met Albert Gysbrechts als burgemeester. Albert Gysbrechts, die sinds 1947 burgemeester was, was de enige burgervader die ooit zijn ambt in dit gebouw heeft uitgeoefend. Het huidige Atelier voor Creatieve Expressie (ACE) in de Hoogstraat werd ook gebruikt als magazijn voor de technische dienst. Voorheen was in dit gebouw een maalterij gevestigd.

Dit gemeentehuis bleef in gebruik door het gemeentepersoneel tot de gemeentefusie van 1977. Beerzel werd dan bij Putte gevoegd. Daarna deed het gebouw lang dienst als politiekantoor. Toen het gemeentehuis in Putte te klein werd, werden enkele gemeentelijke diensten ondergebracht in de gebouwen van de oude jongensschool in Beerzel langs de Hoogstraat. Ook de Beerzelse bibliotheek was sinds het jaar 2000 in de Diepestraat, over het politiekantoor, gevestigd.

Het oude schoolgebouw in Beerzel in 2009, toen het gebruikt werd door enkele gemeentediensten.

In 2010 werd echter het nieuwe huidige gemeentehuis in Putte in gebruik genomen waar ook de politie zijn nieuwe stek kreeg, alsook de rest van de gemeentelijke diensten die tot dan nog in de oude Beerzelse schoolgebouwen zaten. Sindsdien stond het oude gemeentehuis van Beerzel een aantal jaren leeg, tot er in 2014 de Beerzelse bibliotheek werd gehuisvest. De bib had voordien zoals vermeld een plaatsje aan de overkant van de straat, net zoals een deel van de gemeentelijke diensten tot 2010, maar dat gebouw en de school werden afgebroken en moesten plaatsmaken voor een woonproject.

Eind 2019 sloot de bib in Beerzel zijn deuren en werd alles gecentraliseerd in de bibliotheek in het centrum van Putte. Vanaf begin 2020 stond het oude gemeentehuis dus leeg, tot het in september 2023 in gebruik werd genomen als academie, een mooie nieuwe herbestemming voor dit historische gebouw. De kunst domeinen muziek en woord hebben hier hun stek gekregen, de tekenacademie is gevestigd op een boogscheut daarvandaan in het Atelier voor Creatieve Expressie. De academie was voordien gevestigd in een deel van de gebouwen van de Alice Nahonschool.

Bronnen

Van Vlasselaer, F. Het gemeentehuis.

Gemeente Putte. (2008). Putte viert! Beerzel-Grasheide-Peulis-Putte, 1000 jaar Putte. Red: M. Vandebroek. Vorm: De Boeck Design & Communication Studio. Druk: De Bie.

Torfs F., Van Vlasselaer F. (2000). Het vroegere Putte en Beerzel met Grasheide, Peulis en de parochie Berlaar Sint-Rumoldus. Het Streekboek.

Van den Bruel, A., (1999). Putte 2000. Uitgever: Gemeentebestuur Putte.

Vekemans, A. (1997). Jaarboek Heemkring Het Molenijzer 1997
Het gemeentehuis van Putte of het jachtslot van de ridders van Pitseburg.

IGEMO (2020). Beheersplan oud gemeentehuis.

Agentschap R-O Vlaanderen. (2007). Toekenning van de stedenbouwkundige vergunning 431.448(2).

Geopunt: [online] <https://www.geopunt.be/>

Agentschap Onroerend Erfgoed: [online] <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

Zondag 14 september heten Bonheiden, Duffel, Sint-Katelijne-Waver en Putte je van harte welkom op één van de vele Open Monumentendag-activiteiten.

Deze brochure en fietskaart maken deel uit van het intergemeentelijke aanbod. Niet alle (oude) gemeentehuizen worden tijdens Open Monumentendag opengesteld.

Ontdek het volledige aanbod op de gemeentelijke websites:

- WWW.BONHEIDEN.BE
- WWW.DUFFEL.BE
- WWW.SINTKATELIJNEWAVER.BE
- WWW.PUTTE.BE

Het overzicht van Open Monumentendag Vlaanderen kan je bekijken op www.openmonumentendag.be

ALLE ACTIVITEITEN ZIJN GRATIS.

LET OP: voor sommige is vooraf inschrijven noodzakelijk.

OPEN
MONU
MENTEN
DAG

In stijl!

14.09.25

Open
Monu
menten
dag

OP ZOEK NAAR MEER *info*

GC 't Blickveld / cultuurdienst

Jacques Morrensplein 2
2820 Bonheiden
Tel. 015 50 28 70
e-mail: toerisme@bonheiden.be
www.bonheiden.be/toerisme

Dienst Vrije Tijd Sint-Katelijne-Waver

Lemanstraat 63
2860 Sint-Katelijne-Waver
Tel. 015 30 50 54
e-mail: cultuur@skw.be
www.sintkatelijnewaver.be

Cultuur en erfgoed Duffel

Gemeentestraat 21
2570 Duffel
Tel. 015 30 72 50
e-mail: erfgoed@duffel.be
www.duffel.be

Cultuurdienst Putte

Gemeenteplein 1
2580 Putte
Tel. 015 76 78 88
e-mail: cultuurdienst@putte.be
www.putte.be